

Techniky výzkumu

A: Dotazování

B: Analýza věcných skutečností

C: Experiment

D: Pozorování

A: DOTAZOVÁNÍ

Přímé písemné dotazování: výzkumník – respondent

Zprostředkované dotazování: výzkumník – tazatel – respondent

1. Písemný kontakt – pomocí dotazníků nebo ankety

DOTAZNÍK: požadavek účelově technický, psychologický

A: celkový dojem

Obecné zásady:

- úspornost dotazníku, snadná orientace a snadné vyplnění
- promyšlenost koncepce
- vzbuzení zájmu a příjemné působení dotazníku

B: formulace otázek

Hlavní zásada: jednoznačnost a srozumitelnost otázky.

Čím konkrétněji se ptáme, tím konkrétnější a jasnější dostaneme odpověď.

C: typologie otázek

- Otevřené otázky (volné, nestandardizované):

Volné

Asociační

Volné dokončení věty

Dokončení povídky, obrázku, tematického námětu

- Uzavřené (standardizované, řízené)

Dichotomické: ano – ne

Výběrové – jedna alternativa

Výčtové – několik alternativ

Polytomické – pořadí alternativ

Škálování – hodnotící škála, grafická hodnotící škála

Sémantický diferenciál

Baterie otázek

- Polootevřené (polozavřené)

D: manipulace s dotazníkem

ANKETA – samovýběr účastníků

2. Osobní rozhovor

Interview

- Standardizovaný
- Nestandardizovaný, nestrukturovaný, volný
- Polostandardizovaný

Skupinový rozhovor

3. Telefonické dotazování

B: Analýza věcných skutečností

- analýza skutečností věcné povahy, které jsou produktem lidské činnosti
- opírá se o hmatatelné výsledky činnosti člověka, o objektivní danosti – produkty verbální i neverbální povahy
- věci vznikly z jiných než výzkumných úkolů a nechaly po sobě důkaz o existenci: výzkum je shromažďuje, třídí a interpretuje

1. Analýza dokumentů

- předměty vytvořené speciálně pro přenos a zachování informace (psaný, tištěný, namluvený, nahraný, uložený elektronicky...); výzkumem se dokumenty nemění
- **PRIMÁRNÍ:** „z první ruky“ – úřední záznamy, oficiální protokoly, údaje o tržbách...nejcennější zdroj
- **SEKUNDÁRNÍ:** vznikly zpracováním dat primárních
- **INSTITUCIONÁLNÍ: VYŽÁDANÉ:** povinná hlášení, zprávy, evidence
NEVYŽÁDANÉ: iniciativní návrhy
- **OSOBNÍ: VYŽÁDANÉ:** dotazníky pro příjem do zaměstnání
NEVYŽÁDANÉ: dopisy, deníky, zápisy, poznámky,...
- úkol analýzy: správně porozumět dokumentům. Základní otázky:
Kdo je autorem dokumentu ?
Z jaké doby dokument pochází ?
Co je obsahem dokumentu ?
Co dokument představuje ?
S jakými souvislostmi se pojí ?
Jak je dokument úplný a věrohodný ?
Jaké závěry lze udělat o faktech obsažených v dokumentu ?

2. Analýza fyzických stop

- vybírají se jednoduché fyzické stopy, které lze jednoduše, rychle a přesně zaznamenat a měřit
- jednoduché produkty minulého chování, nebyly produkovány speciálně pro výzkumné účely
- např. ubývání hmoty: stupeň opotřebenosti knih, chybějící stránky knih, vyšlapané cesty, opotřebená podlaha...x přibývání hmoty: obsah popelnic, zarůstání cest k pamětihodnostem
- neprecenit význam fyzické stopy – důkladný předvýzkum

3. Obsahová analýza

- vyhodnocování obsahu komunikace prostřednictvím soustavy kategorií, ve kterých je zjednodušeně vyjádřen předmět obsahové analýzy a určené jednotky měření
- materiál tištěný slovní, obrazový (reklama), akustický (zvuk)
- co je komunikováno, kdo je autorem sdělení, komu je určeno, jakým způsobem, z jakého důvodu, s jakým efektem

4. Případová studie

- detailní popis zkoumaného jevu soustředěný na jeden případ v konkrétní situaci
- kvalitativní (i kvantitativní), detaily – fakta – analýza vztahů, ovlivňující faktory, širší souvislosti, možnosti zobecnění
- Případové studie jednotlivců, podniků a organizací, komunit, sociálních skupin, speciálních událostí
- Projekt a specifikace kroků (stanovení kritérií pro výběr případů)

C: Experiment

Cíl: snaha porozumět příčinám chování; řízením - změnou nezávislé proměnné zjistit ovlivnění proměnné závislé

Nezávislá proměnná – nejsou objektivně nezávislé, pouze pro experimentální situaci

Závislé proměnné – závislé na nezávislých

Hawthornské studie – nezávislé proměnné: světelné podmínky na pracovišti

Závislé proměnné – pracovní výkon

+ Děje probíhají za předem upravených podmínek – možnost opakovat experiment, ověřovat platnost výsledků

- náročnost na přípravu, provedení i vyhodnocení

LABORATORNÍ EXPERIMENT: nejvyšší kontrola podmínek

PŘIROZENÝ EXPERIMENT: nejmenší kontrola podmínek, nelze mít vše pod kontrolou

D: Pozorování

- pozorování chování v přirozených podmínkách je nejbližší realitě
- zúčastněné x nezúčastněné, zjevné x skryté, osobní x zaznamenávané (videozáznam)
- slabosti lidského faktoru
- stanovení systému kategorií pro pozorované chování: *Balesův systém* pro projevy chování jednotlivce ve skupině

Kladné reakce – SOCIÁLNÍ EMOCE pozitivní

- projevuje solidárnost, zlepšuje postavení ostatních, pomáhá, odměňuje sebe a/nebo druhé
- projevuje uvolnění, žertuje, směje se, uspokojení
- souhlasí, pochopení, přizpůsobuje se

Pokusy o řešení – ÚKOL emočně neutrální

- dává návrhy, směrnice
- projevuje názory, hodnotí, analyzuje, vyjadřuje pocity
- udává směr, opakuje, objasňuje, schvaluje

Otázky – ÚKOL emočně neutrální

- Žádá o orientaci, informaci, opakování, schválení
- Žádá o seznámení s názory ostatních, hodnocením
- Ptá se po návrzích, žádá postupy přicházející v úvahu

Záporné reakce - SOCIÁLNÍ EMOCE negativní

- nesouhlasí, projevuje nesouhlas pasivně, spolupracuje jen formálně, odmítá pomoc
- projevuje napětí, žádá o pomoc
- zhoršuje postavení ostatním